

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :	Prețul inserțiunilor :	Corespondințele sânt a se adresa redacțiunei
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicațiunii oficiose, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FÓIA DIECESANĂ“;
„ „ „ pe 1/2 an . 2 „ 50 „		eră banii de prenumerațiune și inserțiuni la
„ România și străinatate pe an . 14 franci		Tipografia diecesană în Caransebeș.
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „		

Cuprinsul: Literile pastorale ale Preasânției Sale Dluș Episcop diecesan Nicolae Popea. — Originea sărbătorilor, continuare. — Spicuri istorice, continuare. — † Episcopul rom. cat. de Cianad Alecsandru Bonnaz. — Varieiați. — Convocare. — Concurse.

Nr. 30 Pl. ex 1889.

Nicolae

*din îndurarea lui Dumnezeu Episcopul bisericei dreptoredin-
ciose răsăritene în Eparchia română a Caransebeșului.*

Iubită preoțime, evlavioșilor creștini!

*Dar, îndurare și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru carele
este în ceruri.*

O schimbare însemnată, o prefacere neobiceșuită, iubitorilor fii credincioși, s'a întâmplat în ténera și de Dumnezeu scutita Eparchie a Caransebeșului!

O voce nouă răsună ađi din scaunul arhieresc cătră voi, cari până acum erați dedați a ađi numai vocea cea pătrunzătoare a bunului vostru arhiereu de odinioară, care adese-ori vă încălđia inimile și vă electrisa mințile cu gura lui de aur. El a dispărut dintre noi, pentrucă astfel a întocmit Dumnezeu lumea această și toate câte se cuprind într'insa, vedute și nevedute, ca nici o ființă să nu stea în vecie, afară de el unul, care în mod admirabil, supranatural, ne-cuprins de mintea noastră stăpânesce și ocârmuesce toate după cuvintele scripturii: „Întru început tu Dómnice pământul ai întemeiat, și lucrurile mânilor Tale sânt cele. Acelea vor peri eră tu . . . același ești și . . . tui nu vor lipsi!“

Da, la plinirea vremii a plăcut cerescului părinte a chema la sine pe preaiubitul vostru episcop Ioan, rămânând eparchia în jale: biserica fără mirele său, eparchia fără capul său, credincioșii eparchiali fără tatăl îngrijitor și sprijinitor al lor.

Dar' Dumnezeu, isvorul îndurărilor și al bună-tăților, nevoind ca obidarea voastră să fie îndelung durătoare, cu darul său și cu ajutorul său de sus a făcut, ca durerile voastre să înceteze și jalele să vi

să schimbe în bucurie, prin reîntregirea scaunului vacant al eparchiei obidate.

Fiii acestei eparchii adunați în sinodul diecesan electoral din 26 Martie a. e. însuflețiți de însemnătatea obiectului, pătunși de binele și fericirea eparchiei, inspirați de puterea covârșitoare a Duchului Sfânt, — conlucrând cu toții în dragoste și bună înțelegere frățească, isbutiră în sfârșit a-și concentra voturile lor în o unică persoană, în persoana umilității mele, alegându-mă de fiitor episcop al vostru. Preasânțitul nostru sinod episcopesc încă își dădu consimțământul seu din punct de vedere canonic în alegerea această; eră Maiestatea Sa prea înaltul nostru Împărat și Rege apostolic Francisc Iosif I. prin prea înalta rezoluțiune din 1 Iunie a. e. se îndură prea grațios a întări actul de alegere și pe mine drept aceea de episcop al Eparchiei Caransebeșului. Pe basa acestei prea înalte întăriri, urmă apoi în 11/23 Iunie a. e. chirotonirea mea întru episcop, săvârșită în biserica catedrală din Sibiu, prin Escelenția Sa Înaltpreasânțitul nostru Metropolit Miron Romanul, cu conlucrarea Preasânției Sale episcopului Aradului Ioan Mețianu, eră în 2/14 Iuliu pe basa diplomei regale din 1 Iunie și a gramatei metropolitane din 11/23 Iunie instalarea mea de Episcop canonic și legal, și introducerea mea faptică în scaunul nostru arhieresc al eparchiei Caransebeșului, săvârșite în mod sărbătorec în biserica noastră catedrală din orașul residential al Caransebeșului, prin mandatarul metropolitan, Preasânția Sa domnul episcop al Aradului mai susnumit.

Astfel iubitorilor, au decurs și s'au săvârșit lucrurile strâns legate de întregirea eparchiei noastre a Caransebeșului!

Iată aici, îndurarea și binecuvântarea cerului,

Iată bunăvoință din partea factorilor, cari în mod legal au concurs la actul acesta de mare însemnătate! Iată bucurie și mângâiere sufletească, care ați cuprinde inimile noastre dela mic până la mare!

Și cum se nu ne bucurăm noi, când vedem că scaunul cel gol arhieresc s'a împlinit, eparchia vedușită s'a reîntregit, dorințele noastre s'au satisfăcut? Când vedem, că durerile noastre au încetat și doliul bisericeii s'a depus? Când vedem, că una din cele mai cardinale dispozițiuni ale legii noastre organice în faptă s'a adus la valoare?

De tot fericit mă simt și eu ați, iubiți fi spiritali, când cel dintâi cuvânt al meu la cea dintâi pășire în faptea mea activitate arhierescă, îl pot îndrepta către voi!

Să mulțămim deci lui Dumnezeu și tuturor voitorilor de bine și sprijinitorilor cauzei noastre celei sfinte, cari au făcut, ca nisuițele și silințele noastre cele mari și drepte să se încoroneze cu rezultatul cel mai dorit.

Dar iubiților, nu se poate nega, că rezultatul acesta în mare măsură vine de a se atribui și stării celei regulate, la care am ajuns noi cu afacerile noastre bisericesci.

Nu poate fi nimeni așa de străin în biserica noastră, care se nu cunoscă folosele cele mari, ce le trage după sine o viață regulată în societate preste tot, și în biserică în deosebi; se nu cunoscă prin urmare cât de bun și folositor e organismul nostru bisericesc constituțional, de care ne bucurăm în present, și după care în timp așa de scurt, ne fii cu puțință de a ne întregi vacanta noastră eparchie, spre care sfârșit mai înainte se cerea timp îndelungat, ani întregi, și și atunci de multe ori fără rezultatul dorit. Și acesta pentru că constituționalismul, fie în stat fie în biserică, e dovedit ca cea mai corespunzătoare formă de administrare, dacă cei ce se folosesc de el știu și voesc să facă întrebuințare dreptă de densus.

Ce urmază de aici altă, decât că datorii suntem să prețuim acest organism bun cum se cuvine, să-l susținem din toate puterile și să ne îngrijim cu scumpătate pentru viața lui, dacă voim, ca el și în viitor să producă asemenea roduri îmbucurătoare, cum sunt cele de acum.

Și grija noastră pentru densus nu cere sacrificii așa de mari, cum dora s'ar părea unora. Recompensa morală e îndecit mai mare. Facă-și fiecare datoria cu esactitate, împlinescă-și fie-care parte constitutivă a diecesii chemarea fără șovăire, cum se cere și se așteptă dela ea, și atunci cursul afacerilor va merge bine, ușor și satisfăcător.

Aici mai întâiu sunt chemați factorii principali, ca să concurgă cu activitatea lor în sensul statutului organic, ca fie-care să fie la locul său în sfera sa de activitate, indicată de lege, și să fim siguri, că în modul acesta vom spori, vom da înainte în toate direcțiunile.

Asta e, ce aș dori eu pentru cursul regulat al afacerilor noastre diecesane. Și eu voiți și pretinde dela organele noastre subordonate bisericesci, școlare și epitropesci cea mai esactă și sinceră, va să dică neinteresată conlucrare în conducerea, pertractarea și executarea obiectelor, ce cad în competența activității lor.

Cursul și competența agendelor de altmintrelea sînt deplin normate în legea noastră organică și în regulamente. Eu me voiți feri de a trece hotarele acestor legi; facă toți cei chemați asemenea, și atunci pacea și linișcea, și buna înțelegere, esențialele condițiuni de viață și de prosperare ale fiecărei societăți, prin urmare și cu deosebire ale celei bisericesci, vor domni, și viitorul cel mai îmbucurător posibil va străluci în biserică.

Dar' iubiților, activitatea noastră nu se poate mărgini numai pe lângă aceste lucrări administrative. Problema bisericeii e mult mai grea, scopurile ei mult mai înalte, care au să ocupe gândirile și activitatea noastră în biserică, față cu cari buna organizațiune vine de a se socoti numai ca un mijloc spre ajungerea scopului. Și scopurile acestea se reduc la starea noastră religioasă-morală, intelectuală și materială, așa dar' la salutea noastră proprie, va să dică: la însași fericirea vremelnică și vecinică a tuturor credincioșilor bisericeii noastre diecesane.

Din acest punct de vedere adresându-me către voi, nu vă pot din destul pune la inimă mai întâiu de toate grijea pentru biserica noastră dreptcredincioasă răsăritenă, credința noastră strămoșescă, pe care ca pe un odor scump o moștenirăm dela moși strămoșii noștri. Pe aceasta se o păzim neclintit și să o apărăm ca lumina ochilor aducându-ne aminte, că ea a fost totdeauna scutul cel mai puternic al existenței noastre naționale, că ea adese-ori ne-a mângâiat în ziua necazului, turnând balsam alinător preste ranele și durerile noastre, și că ea are să ne fie și în viitor fortăreță tare ca stâncă în contra tuturor lovirilor dușmane.

Vă recomand mai încolo, iubiților, religiositatea și moralitatea, ca o condițiune de viață preste tot și în parte. O persoană, fie privată fie morală, o societate chiar fără religiositate și moralitate e ștersă neresistibil din cartea vieții. Pentru aceea staturii și împărății din cele mai puternice în lume, îndată ce s'aun pătruns de veninul cotropitor al corupțiunii, s'aun stins, aș perit cu totul încât numai după nume se mai știu astăzi. Au acest adevăr trist nu ni-l dovedesce din destul istoria, au nu ni-l arată spre îndestulire nenumăratele casuri, ce zilnic se străcură pe dinaintea ochilor noștri? Luați aceste două religiositatea și moralitatea dela societate, și ea va deveni un caos fără razim!

Vă mai recomand, iubiților, școla și învățământul, ca pe cel mai sigur mijloc spre cultura omenescă. Căci trebuie să știm, că ceea-ce e lumina

sorelui pe firmament, care împrășcie întunecimea nopții: aceea e lumina științei în capul omului, care de asemenea împrășcie întunecimea minții. Fără cultură dar adevărată și nu numai spoitură, ați nu e cu putință să se numere un popor între popoarele cele vii. Dar fundamentul culturii e știința, și al acesteia școlă. Să ne îngrijim deci cu totadinsul pentru școlă, să ne silim din toate puterile noastre pentru luminarea poporului. Unde am sta noi ați, dacă școlă o-am fi îmbrățișat mai de mult?

Vă recomand, iubitorilor, activitatea sau munca, ca o condițiune a stării bune materiale a unui popor. „În sudorea feții tale, vei agonisi cele de lipsă ale tale” — și „vrednic e lucrătorul de plata sa” sânt cuvinte de aur ale s. Scripturii. Însași viața omului nu e decât o continuă activitate, fără care el devine un corp putred prin urmare mort de viu. Să lucrăm deci ca să trăim; să ne agonisim stare bună materială, prin muncă dreaptă, ca să ne putem lumina spiritul și să ne putem îmbunătăți totodată și starea noastră intelectuală și morală.

În sfârșit se cuvine să amintim aici și de datorințele noastre către patrie și legile ei, către înalta stăpânire a patriei și autoritățile din afară. Să împlinim datorințele acestea cu scumpătate, cum le-am împlinit totdeauna în interesul bine înțeles al nostru și al patriei noastre comune, rămânând pururea credincioși Maiestății Sale Împăratului și Regelui nostru apostolic Francisc Iosif I. și augustei sale case domnitore.

Acestea sânt, iubit cler și popor diecesan, vederile mele la intrarea faptică în activitatea mea arhierescă la primul meu cuvânt, ce afflu de lipsă a îndrepta către voi. De aceste convingeri sânt eu pătuns în momentele cele mai însemnate ale vieții mele, și tot acestea vi le recomand cu totă căldura și voue spre primire, și ulterioară desvoltare în interesul cel adevărat al tuturor credincioșilor nostri eparchiali.

Dar mai întâiu ție, iubit cler diecesan, ție-le recomand cu totă tăria sufletului meu. Aduți aminte de cele scrise în Scriptură: că tu ești sarea și lumina lumii! Că luminarea aprinsă nu se pune sub obroc, ci pe masă, ca să lumineze celor din casă! Îngrijesce deci de această sare, ca să nu se strice, și de această lumină, ca să nu se stingă și întunece! Fii ascultător și împlinitor cuvintelor sfinte; feresce-te de cele rele, ca să poți fi exemplu viu de imitațiune poporului incredințat păstoririi tale, căci vai! amare sânt fructele neascultării!

Eră tu iubit popor diecesan, fii și tu ascultător și împlinitor învățăturilor, sfaturilor și povețelor învățătorilor bisericeii; ajutați-i și sprijiniți-i pe ei în lipsele și trebuințele lor; trăiți între voi în pace și dragoste frătescă, ca să vă fie voue bine și să aveți ani mulți fericiți pe pământ spre mărirea lui Dumnezeu, prosperarea bisericeii și a vóstră proprie

fericire, ceea-ce vă și doresc din adâncul inimii mele. Amin!

Cu binecuvântarea mea arhierescă rămân

Caransebeș, din ședința consistorială plenară, ținută în 10/22 Iuliu 1889.

Al vostru tuturor

de tot binele voitor:

Nicolae Popea m. p.,
Episcop.

Originea Sărbătorilor.

(Continuare din Nrul 30).

Și aceste toate sânt lucruri cunoscute, cari n'au lipsă de nici o argumentare. Dar deși biserica a aflat de consult, ca în acord cu jidovii să se serbeze și Sămbēta, totuș însă pentru de a preîntâmpina ori ce bănuelă de iudaisare, mărturiseau fățiș, (precum s. e. *Atanasie, Nazianzanul* ș. a.) că aceea serbare o fac ei numai în mod absolut creștinesc, ci că Sămbēta nu o observă ei ca un Sabbath jidovesc; de altcum în respectul acestei țile a dispus și sinodul din Laodicea prin canonul 29: „Sămbēta se nu se serbeze (adecă după timpul jidovesc) ci se se lucre, și numai Duminēca se se serbeze (cu solenitate) sub anatēmă.

Astfel era în biserica răsăritului; în a apusului însă aflăm o ôre-care diferință. La apusenii Sămbēta nu se ținea ca o sărbătoare sfântă, dar s'a dispus ca o ție de post. Causa acestei dispusețiunii se învederază dintr'o epistolă a papei *Innocentie I.* (402—417) către *Deciu* (său Decențiu?) episcopul Eugubiei, în care cetim: „Decă ne aducem aminte de învierea Domnului Christos nu numai la Pasci, ci și în fie-care Duminēcă, și decă postim Vinerea pentru-că în această ție a fost el restignit, atunci nici Sămbēta nu trebuie să o trecem cu vederea, fiind-că ea este ția de mijloc dintre bucurie și întristare; singurii Apostolii petreceau aceste douē țile (Vinerea și Sămbēta) cu mari griji și întristare. Ba — dice acest părinte — cătuș de puțin se nu ne îndoim, că Apostolii în aceste douē țile (Vineri și Sămbēta) au postit; pre lângă această biserica poșede o tradițiune veche, ca în aceste douē țile ss. sacrameinte nu s'a administrat. De aci urmază, că în fie-care Sămbēta s'a ținut post.

Tot spre acest sfârșit s'a ordinar în un sinod al apusenilor ținut la Elvira (an. 365 în Spania): că decă Sămbēta se dispune ca ție de sărbătoare, atunci această este o nedreptate și o greșelă, care trebuie îndreptată: poporul mai mult să caute se țină Sămbēta ca o ție de post.

Dar cu toate usul acesta n'a fost general în biserica apusenilor. În Roma a fost usitat, precând în Milano a fost cu totul altcum; aci Sămbēta a fost o ție de sărbătoare. Astfel ne năreză *Paulin* (a. 353) episcopul din *Nola* în *Campania*, în viața lui

Ambrosie, episcopul din *Milano*, că acesta în totă Sâmbăta se tracta cu mâncări ca și în Duminica (precând în celelalte zile nici când nu mânca la amăzi): de aceea obiceiul în totă Sâmbăta a predica poporului; dar cu toate acestea acest evlavios și venerat părinte a fost așa de prudent, că nu s'a lăsat a fi așa de strâns legat de acest lucru secundar, ci decă se afla în *Milano*, atunci mânca el Sâmbăta; decă se afla el însă în *Roma*, atunci postea în aceea zi după obiceiul de acolo. „Acésta” — dice fericitul *Augustin* în epistola sa către *Ianuarie*, episcopul din *Benevent* — „am auzit'o eu singur din gura lui *Ambrosie*”. Căci când a venit la el (*Augustin*) în *Milano* (unde petrecea el atunci) mama sa *Monica*, atunci ea foarte s'a supărat, că acolo nu se postesc ca în celelalte locuri. Deci pentru de a liniși *Augustin* pe mama sa, se duse cu ea la *Ambrosie*, care pe atunci era acolo episcop, și cerend deslușiri dela el acesta i-î respunse: „El (*Ambrosie*) în cauza acésta nu le pôte da alt sfat mai bun, decât ca ei se facă așa, precum a fost obiceiul a face: decă merg — dice *Ambrosie* — la *Roma*, atunci postesc Sâmbăta conform usului de acolo; decă sunt însă aici, atunci nu postesc. Deci faceți și voi așijderea; la ori-care biserică veți merge, orientați-vă întru toate după usurile aceleia, pentru ca să nu ve căușați nici vouă nici respectivei biserici supărări”. — Cu răspunsul acesta liniși *Augustin* pre mamă sa, și de câte ori gândea el la acel sfat, totdeauna îl ținea ca un oracol și ca o sentință, care i-s'a inspirat din ceriu.

Astfel nici la apus postul în ziua Sâmbetei n'a fost preste tot acceptat. Ba un învățat catolic din timpurile noi, carele a fost și episcop, crede de foarte verosimil: că deosebit la *Roma* în timpurile primitive tocmai ca și în bisericile răsăritului nu s'a ținut Sâmbăta ca o zi de post, ci numai mai târziu s'a statorit acésta.

Fiind-că fără a ști cum, intra într'o materie, care nu e anunțată în fruntea acestui trăctat, așa înainte de a procede în cercetarea celorlalte serbători creștinesci, voi rămânea nițel și lângă acest obiect. Sigur este, că creștinii cei vechi au avut două feluri de posturi solene: cele săptămânale și cele anuale. Posturile săptămânale (care le numeu ei *jejunia quartae et sextae feriae*, posturile zilei a patra și a șesa) le țineau ei în toate mercurile și vinerile, cari pentru aceea s'a dispus de atari, fiindcă Mântuitorul nostru a fost într'o mercuri vândut de *Iuda*, și într'o vineri a fost restignit de *Jidovi*. Usul acesta îl derivă *Epifanie* dela *Apostoli* dicend, că aceste zile au fost de lumea întrégă recunoscute și ținute ca zile de post. Aceste posturi se numeau *stationes* și *privighieri* (nu pentru ca și când în acele zile în întreg timpul lor ar fi petrecut stând, ci numirea este parabolică în asemănare cu stațiunile militare și resbelice, cari asemenea se țineau tare și strâns până când adecă dura straja), și aceste posturi du-

rau după *Epifanie* („despre credință”) de regulă până la a noua oră, adecă până la trei ore p. m. după calcularea noastră de astăzi; când apoi îndată se împărtășau cu s. cuminecătură, părăsind stațiunile și străjile lor și eșind din biserică mergeau erăș acasă. De aceea le și numesce *Tertullian* („de jejun. c. 13) *stationum semijejunia* seu posturile de jumătate, și desaprobă postul acelora, cari în acele zile postau în secret ziua întrégă, și cari de aceea refusau de a se împărtăși cu ss. taine sub cuvânt, că primind ss. taine se altereză postul lor.

Usul acesta de a posti ziua întréga se pare a fi fost la creștinii vechi foarte estins, căci vedem, că acela a ajuns până în zilele noastre. Istoricul bisericesc *Socrate* (născ. 380) ne spune, că a fost un us foarte vechiu în biserică din *Alexandria*, că în acele zile se citea și esplica cuvântul lui *Dăeu*, dar nu se administra s. taine, și acest us a existat cu deosebire pre timpul lui *Origen*. Acum nu știu cu siguranță, decă intrelăsarea administrării s. taine a fost usitată numai în biserică din *Alexandria*; sunt însă convins, că s'a administrat în acele zile în cele mai multe locuri. Așa aflăm, că s. *Vasilie cel mare*, când a voit să înștiințeze, că de câte ori în săptămână s'a administrat (pre timpul său) ss. taine, numără și mercurile și vinerile, precum acésta se usiteză până astăzi și în biserică noastră.

Posturile anuale se ținéu pre timpul păresemilor noastre actuale, adecă înainte de Paști, pentru ca în modul acesta să se pôte pregăti pentru serbarea învierii Mântuitorului nostru. Și acest post a fost deja cu mult înainte în us, de și el n'a fost introdus prin vre-o sentință apostolică (afară de *Mat. 4. 2*). Deja pre timpurile cele mai dintăi ale bisericei creștinesci a fost dispus postul înainte de Paști; dar cât a durat acesta, nu se pôte pozitiv constata, pentru că după diferența timpului și a locului și durata lui a fost diferită: postind unii atâtea zile, alții atâtea săptămâni, alții erăș atâtea zile în fiecare săptămână. Este foarte verosimil, că acest post nu s'a numit de aceea *quadagesima*, pentru că ar fi durat patruzeci de zile, ci pentru că a durat patruzeci de ore: adecă de *Vineri* la 12 ore amăzi (pre care timp Mântuitorul nostru a căzut în puterea morții) până *Duminică* dimineța, când erăș a înviat din morți. După aceea a fost estins preste mai multe săptămâni; așa la reserit se începea cu șapte săptămâni înainte de Paști, se postea însă numai treizeci și șese de zile, fiind-că Sâmbetele și Duminicele nu se socoteau ca zile de post; la apus se începea cu șese săptămâni înainte de Paști, pentru că acolo se postea și *Duminica*. În sfârșit a ajuns postul acesta în amândouă bisericile la patruzeci de zile.

Postul acesta de patruzeci de zile îl țineau creștinii dintăi cu mare evlavie și solenitate, punându-se fie-care cu cel mai mare zel pre penitență și înfrânarea cărnii; d'aceea îl și numesce *Chrisostom*

(omil. 1 asupra „Genesei“) doftoria sufletului nostru. Eră pentru ca să fie observat cu și mai mare scumpătate decretă Teodosiu cel mare două legi (cod. Theod. lib. 9. tit. 35) „că pre timpul postului toate procesele să se sisteze, și nime să nu fie pedepsit cu chinuri, pentru că nu este just, ca pre timpul s. post corpul să sufere pedepse, precând sufletul să agrătiază“.

Dar fie fost acest post la creștinii cei dintâi de ori și câte săptămâni, ținutu-s'a el cu scumpătate toate patruzeci de zile, așa precum îl avem noi acuma, — una este sigur, că săptămâna din urma, adică cea nemijlocit înainte de Paști, a fost ținută cu cea mai mare evlavie și rigorositate. Săptămâna acăsta mai cu seamă se consecra spre rugăciune, penitență și abținere dela mâncări; și precând celelalte sărbători se țineau séra, aceste din săptămâna cea din urmă se țineau până la cântatul cocoșului, adică până la meșul nopții, și decă cineva termina postul înainte de acest timp, atunci acăsta se considera ca o desfrânare și nemoderare (*Zonara* în interpretarea canónelor tit. 2. partea I.). Acăsta a fost *hebdomada magna, săptămâna cea mare séu cea sfântă*, care nu se numesce mare, ca și când ar cuprinde mai multe zile séu óre decât celelalte săptămâni, ci pentru că a fost aceea săptămână, în care am esperiat atâtea lucruri mari și nespuse de bune. Căci în aceea a fost mórtea învinsă, blăstemul șters, puterea devolului și lucrurile lui distruse, ceriul deschis, ângerii îmbucurați, pãretele despãrțitor s'a rupt și a împreunat pre Dđeu cu omul.

Acăsta este adevărata cauză, că pentru ce ómenii postesc, priveghiază și dau elemosine, pentru că cu atât mai mult să fie cinstiți înaintea lui Dđeu. În-suși împãrații, pentru de a arăta, că cât de sfântă țin ei acăsta săptămână, au ordinar ca în acăsta săptămână să nu se țină judecãți, ca judecãtorile să se închidă și captivii să se elibereze; prin ce urmeză ei Domnului nostru Chistos, „carele prin mórtea și închisórea sa ne-a scos pre noi din legătura pecatului“, (Chrisost. Om. 30 asupra „Genesei“).

Între posturile anuale ar veni să numărăm și posturile înaintea nãscerii, a ss. Apostoli și a Nãscãtórei de Dđeu, care sânt introduse de biserică deja din secl. IV și se țin strict și astăzi în biserică noastră, dar nefiind acăsta problema mea de față, mă rezerv a reveni cu o altă ocaziune special asupra postului ca așezământ în biserică noastră; — decă credincios temei din fruntea tractatului voi merge mai departe și voi cerceta: că cari sărbători a fost usitate în timpurile dintâi ale vieții creștinesci? Între aceste cu deosebire aflăm: *Pascile, Rusaliile, Arătarea Domnului*, care cuprindea două sărbători în sine, adică *Nãscerea și Botezul Domnului, Sărbătorile martirilor* ș. a. precum vor urma.

Iau aceste sărbători nu după ordinea lor, ci așa după cum cred, că a fost introduse ele în biserică. Între toate însă sărbătórea *Pascilor* are întâie-

tate, atât pentru vechimea ei, cât și pentru lucrurile cele mari, cari a causat'o. Că deja pre timpul Apostolilor, și după ei, s'a serbat în tot anul aniversarea Învierii lui Christos, nu se póte trage la îndoelă; toate disputele și contraversele cu privire la acăsta sărbătóre s'a referit la timpul, când se se țină aceea? cari de altcum a causat una din cele mai însemnate contraverse, care a adus atunci lumea creștinescă în mare ferebere.

(Va urma).

Spicuiră istorice

(din Dr. Heinr. Franke: „Zur Geschichte Traians und seiner Zeitgenossen“ de P. Broștean).

C. Terminarea rebelului al doilea cu Daci.

(Continuare din Nr. 30).

Rebelul puțin s'a întârziat prin zidirea podului, în decursul căreia Traian petrecea în Mesia, primia desertori daci, da audiență solilor iasigi și îngrija pentru cocentrarea trupelor și aprovizionarea lor cât și pentru pregătirea trecerei preste Dunăre. Apoi trecură Dunărea și imperatul începuse rebelul cu mare precauțiune, ocupă cetățile luate în rebelul trecut dela Daci cu trupe întărite, goni pe inamicul din alte cetăți, care erau pierdute și reocupate de acestia prin surprinderi și purtă astfel așa numitul rebelul mic.

Pliniu carele într'o epistolă către Caniniu laudă ideea acestuia, a cânta rebelul dacic, vorbesce despre greutățile avute de Traian în acest rebel glorios în următorul mod: „Unde este o materie atât de nouă, atât de bogată, atât de abundantă, unde în fine atât de poetică și pe lângă adevărul cel mai rigoros, atât de aventuriósă! Tu ne vei vorbi despre țări nouă, râuri late și poduri bătute, și tabere înălțate pe vârfurile munților, apoi despre un rege, carele și pierduse tronul și viața, însă nu și curajul. Tu ne vei mai descrie afară de toate acestea, două triumfuri, din cari unul cel dintâi peste un popor pururea neînvins, ér celalalt au rămas și cel mai din urmă. Greu va fi a aduce în versuri eline, numele barbare, sălbătice, cu deosebire ale regilor însuși (Decabalus Diurpaneus)“.

Traian însuși au dat în acest rebel multe dovede de înaltele sale virtuți militare și bravură personală, éră soldații lui învingeau pericolele cele mai straordinare cu eroism. În locul unei istorii a rebelului să descrie numai o faptă singuratică a acestui rebel. Un călăreț greu rănit fu dus din luptă, pentru că era încă speranță de al vindeca, sări însă, după ce i-se păru, că vindecarea amenință cu un rezultat nefericit, érăși din cort, să asvêrli în luptă, și luptând cu sfortare disperată, cădu sub loviturile inamicului.

Un partid de Daci, care nutria simpatii față de Romanii, îi primeau pe acestea cu entusiasm. Chiar

și Sarmati și Roxolani, provocați înzădar de Decebal, a rămânea fideli legături vechi de alianță, nu mai luptau pentru Decebal, ei se ved în rindurile Romanilor. Apoi fiind că și Iasigii, cărora Decebal le-a luat o parte din teritoriul lor, au fost trecut la Romani, erau Burii germani ca aliații Romanilor le făceau acestora serviciile cele mai folositoare, le succese Romanilor în scurt timp, al închide și încungiura pe Decebal în munții sei. Deoarece tabloul podului de piatră pe columna traiană urmăză după mai multe scene de asediuri și încercări rezultă, că zidirea podului s'a continuat în decursul rebelului, și poate că va fi fost gata abia după terminarea acestuia.

După-ce erau cuprinse cele trei pasuri ale Transilvaniei: *Porta de fer spre apus, Vulcanul spre mătăși și Turnul-roșu spre răsărit*, se vedu Decebal constrâns a se retrage spre mătănopte și a se ocupa numai cu rebelul de munte. Părțile piedise și neștrăbătute ale munților înalți se puteau apăra de puțină contra unei mulțimi, chiar de omeni lași contra celor mai eroici. Întrările erau apărute prin cetăți cu garnisone puternice, erau terenul periculos, cunoscut Dacilor, erau Romanilor necunoscut deloc, și acestia trebuiau să se ferescă cu cea mai mare precauțiune de surprinderi. Chiar pozițiunea inamicului care i lăsă numai a alege între o luptă desperată pentru scăpare și între sclavie și perire rușinosă, înduplecau pe Traian la o precauțiune și mai mare, încât el era adeseori silit a înfrăna animările de luptă ale soldaților sei. Din acesta cauză și trecu mult timp, pânăce Romanii se apucară de atacul munților înalți și îi respinseră pe Daci din primele pasuri înguste, ocupate și apărute de ei.

O bătălie mare deschise Romanilor calea până în acelea părți, unde trecerea peste munți era apărută prin un șir lung de cetăți și ziduri. Aceste le iau Romanii prin asalt cu scări, și-și deschid astfel prin lupte crâncene calea în lăuntru țării muntoase către reședința dacică, situată în apropiere.

Decebal vedând reședința sa cucerită și totă țera sa ocupată, se sinucise după unii prin otravă, spre a scăpa de captivitate. Dacii nobili urmară esemplului sublim, aprinseră casele lor și-și închinău unii altora pocalul cu otravă. Producerea acestei scene pe columna lui Traian e într'adevăr tragică. Capul lui Decebal se arătă prinșonierilor și popoului, apoi circula în tabera Romanilor și se trămite la Roma. Tesaurul lui Decebal, ascuns de densusul într'o bătă subterană se află prin tradarea unui amic intim al seu, cu numele Bicilis, carele căduse în captivitate. Să povestesc, că încă mult timp după-aceea de multe ori s'au aflat tesauri în acele părți, pe cari nu le aflase Traian.

După mărtea lui Decebal încetă ori-ce opunere. O parte a Dacilor se supuse de voe bună și-și câștigă pardon. Mulți Daci însă, cărora domnia română li-se părea un jug nesuferibil, emigrară cu femeile,

copii și vitele lor și trecură în părțile dincolo de Dyrras (Dnistru) și de Carpați, unde locuiau sub numele de Tyrageți.

Acest al doilea rebel dacic se termină sub consultatul lui *Verus* și *Cerealis* precând era Traian a 9-a ora tribun, a 5-a ora imperator și tot a 5-a ora consul.

Se pare, că Traian a mai petrecut un timp oricare în Dacia spre a regula starea provinciei noue, aședarea coloniștilor în cetățile de nou zidite, împărțirea pământului, remunerarea campoducilor și a soldaților cu corone, lănci și alte semne de onore, trasarea de drumuri și cetăți noi, apoi prevederea acestora cu garnisone, și alte lucruri, cari pretindea transformarea unei țeri până acum barbare în o provincie romană.

Dacia ca provincă avea un teritoriu cu o suprațată de un milion de pași sau o mie de mile englese și era guvernată de un legat împărătesc. Locurile cele noue de plantațiune poporală și în deosebi orașele erau colonii militare, unde erau aședați veteranii armatelor romane. Limba romană s'a susținut până în ziua de astăzi ca limba poporului.

(Va urma).

† Alecsandru Bonnaz.

Episcopul diecesei romano-catolice de Cianad cu reședința în Timișóra, consiliariu intim actual al Majestății Sale, asistent al tronului papal, cavalier al ordinului corónă de fer cl. I, cive onorariu al cetății libere regesci Timișóra s. c. l. după lungi suferințe purtate cu resigățiune eroică creștină s'a mutat la cele eterne Vineri în 11 August nou séra la 7 ore în al 77-lea an al vieței, în al 52-lea al preoței și al 29-lea al Episcopiei sale.

Decedatul s'a născut în Franța în comuna Challex în 11 August 1812. Tatăl seu s'a luptat în armata lui Napoleon I și a cădut ca locotenent în bătălia dela Lipsca. Mama veduvită a copilului, când acesta era în etatea abea de 7 ani, plecă cu el din Franța și veni în Bănat în comuna *Triebswetter*, în care unchiul copilului era parochul coloniei franceze aședată în această comună. Anii de copilărie i-a petrecut decedatul la acest unchiu al seu, apoi sprijinit de acest unchiu, ș'a făcut studiile sale în Timișóra, Arad și Seghedin, erau științele teologice le-a absolvit în „*Pazmaneu*“ din Viena obținând gradul de Doctor în teologie tot la universitatea din Viena. În anul 1837 chirotonit întru preot prin Episcopul de atunci *Iosif Lonovits*, fu denumit de capelan al parochiei romano-catolice din *Caransebes*, în care oraș ș'a început activitatea sa de preot, dar după trecerea unui an fu denumit de vicenotariu consistorial și nu mult după aceia de profesor pentru teologia morală în seminariul clerical al diecesei. Murind unchiul seu i se oferă parochia din *Triebswetter* și el păstori această parochie până la anul 1850 când fu denumit de consiliariu imperial și regesc de școle, erau la anul 1855 fu

înaintat la rangul de consilieriu la locuțiunța de atunci din Timișoara. După mórtea Episcopului *Csajjghy* fu numit de Episcop al Cianadului în anul 1860.

Venerabilul decedat a fost un prelat de rară virtuți; un părinte adevărat și mare binefăcătoriu al credincioșilor sei, o inimă nobilă și plină de îndurare pentru toți sëracii.

Precum am arătat mai sus frances de nascere, rē-pausatul avea multe simpatii pentru naționalitatea și limba noastră, ce o vorbea binișor și se bucura totdeauna când i se da ocasiunea să vorbescă romănesce, dar și de altcum românii cei constrinși de împrejurări să apeleze la mărinimositatea decedatului nu eșiau dela el nici odată cu mâna golă.

Tóte diarele din Timișoara în semn de doliu au apărut inconjurate cu negru, și au tot cuvēntul, bărbați de spirit, nobili și binefăcători, precum a fost fericitul Episcop *Bonnaz* arareori sē nasc.

Scrisori și telegrame de condolință au sosit la capitulul romano-catolic din Timișoara din tóte părțile țerei începēnd dela Maiestatea Sa Regele. Mai toți Episcopii, între cari și Preasánția Sa Dl Episcop diecesan al nostru *Nicolau Popea*, au condolat în cale telegrafică.

Astrucarea rămășițelor pămēntesci ale decedatului în cripta bisericeii catedrale romano-catolice din Timișoara s'a efeptuit cu o pompă rară am putea dice princiară Marți în 13 August nou pontificānd Episcopul romano-catolic din Oradia-mare Escelenția Sa *Laurenț Schlauch*, și participānd la acest act trist mai tóte somitāțiile Bănațului în persoană sēu prin reprezentanți apoi multe mii de fiili sufletesci.

Memoria acestui mare bărbat în urma nenumăratelor lui binefaceri prin crearea de școli, mănăstiri și bisericeii, cari tóte l'au costat după calculi aproximativi, un milion de fiorini, — va rămānea pătrată până la cea mai îndepărtată posteritate. Noi l-i dicem: „dormi acum în pace și Ddeu sē te facă părtaș acelei fericiri nesfârșite, în care ai sperat și pentru care ai lucrat și suferit în tótă viața ta“.

Varietăți.

Parastas de jumătate de an s'a celebrat erī Sâmbătă în 5 August vechiu în biserica sēntului Ioan Botzătoriu din cimetieriu pentru odichna sufletului în Domnul fericitului Episcop diecesan *Ioan Popasu*.

Consistoriu eparchial Aradan întrunīt Marța trecută în ședința plenară a ales de profesori pentru cele două catedre vacante dela institutul teologic pe dñi: *Dr. Ioan Trailescu* și *Dr. Traian Putici*. — Felicitările nóstre!

Archiducele Eugen staționat în Olmütz ca major la husari, studieză după cum raportéză diuarul „Politik“ totdeodată șciințele teologice în seminariul rom. cat. de acolo și el a și depus esamenele din cursul al III-lea.

Comitetul administrativ al Comitatului Caraș-Severin a ținut ședința în 14 Aug. n. cu care ocaziune s'a înfățișat mai întâiū directorul finanțial al acestui comitat dl *Frideric Wächter*, salutat fiind cu căldură din partea Comitetului suprem ca vechiu cunoscute atl acestui Comitat. După pertractarea mai multor agende eurențe la propunerea dluī notariu public reg. *Michail Beșau* s'a înaintat o

rugare la Ministeriu respectivuluī resort pentru esmiterea comisariuluī de filoxera la Lugoj, pentru că în viile acestuī oraș încă s'ar fi ivit filoxera.

Medic seminarial și tot de odată profesor de igienă la seminariul diecesan din Arad s'a numit în mod provisoriu dl *Dr. Vasilie Damian*.

Notariu public regesc din Caransebeș Dl Carol de Susich va funcționa Lunī și Marți în 19 și 20 August cal. nou în *Orșova*, éră Lunī și Marți în 2 și 3 Septembrie cal. nou în *Bozovici*. Ceeace aducem la cunoștința locuitorilor din preturile *Orșova* și *Bozovici* cu acel adaus, că susnumitul notariu public regesc va compune cu acēstă ocaziune pentru cei ce se vor insinua la el și contracte, testamente și alte documente notariale.

Alegeri de protopresbiteri. În diecesa Aradului s'au ales priu respectivele sinóde protopresbiterale de protopresbiteri în tractul Banat-Comloșului protopresbiterul *Ciacovei Paul Miulescu* cu 34 de voturi, éră în al Aradului *M. Boesan* cu 30 de voturi; Așa raportéză „Luminătoriu“.

Metodica școlēi poporale de *Dr. Petru Pipoș* profesor partea II. specială, a apărut în tipografia diecesană din Arad. Opul acesta este unic în feluī sēu în literatura română pedagogică; ér' numele literar pre terenul pedagogic al dluī autor este bine cunoscut între ómenii de școlă. — Cuprinsul acestuī op este următoriu: I. Învetământul religiunei. II. Învetământul intuitiv. III. Scriptologia. IV. Legendariu. V. Învetământul limbei meterne. VI. Socótela. VII. Geometria. VIII. Geografia. IX. Istoria. X. Istoria naturală. XI. Fisica. XII. Caligrafia. XIII. Desemnul. XIV. Cântarea. XV. Gimnastica. — Prețul cărții este 1 fl. și se póte procura direct dela tipografia diecesană din Arad. — Recomāndăm acest op în deosebită atențiune a tuturor ómenilor de școlă.

Concert. Corul bisericesc gr. or. rom. din Făget va da un concert împreunat cu teatru și joc cu ocaziunea adunării generale a reuniunii învetătorilor rom. gr. or. din diecesa Caransebeșului Duminecă în 13/25 August 1889 în sala ospătării mari. Taca de intrare de persoană 60 cr., de familie 1 fl. 20 cr. — Programa concertuluī: „*Nunta țărănescă*“, piesă teatrală în 3 acte. — „*Tricolorul*“ cuartet de Porumbescu. „*Tătarul*“, de St. Nosievici. „*Hora Sinaii*“, de Ventura. — Domniū învetători nu vor primi invitări speciale, fiind-că concertul se dá în onórea Ddlor.

Vēndare de casă. Comitatul Caraș-Severinuluī a cumpērat în Caransebeș cu reserva aprobării ulterioire ministere riale casa Nr. 800 din strada poștei vechi dela proprietariu eī dl *Carol Diemer* cu suma respectabilă de 6500 fl. avēnd ea a servi în viitoruī ca locuiniță pentru protopretorul Caransebeșului. Sē-dice, că casa din cestiune înainte cu 5 ani s'ar fi vēndut cu 3000 fl. și acēstă împrejurare ar dovedi, cât de mult s'au schimbat prețul caselor în Caransebeș în cei 5 ani din urmă.

Tăiere de păduri. Oficiul de economie al comunității de avere din Caransebeș aduce sub 5 August a. c. la cunoștința publică, că în 29 August nou a. c. la 10 óre antemeridiane sē vor vinde în calea ofertelor dānde în scris celor ce vor oferi mai mult arborii din următo-

rele reviruri: 1. Lemnele de fag amestecate cu paltini în Secaş lângă Temeş-Slatina cu o suprafaţă de 1188 jugere, din care are a-să tăia anual 118 jugere. 2. Lemne de gorun în Tişoviţa, Plavişeviţa, Dubova şi Eibenthal. 3. Apoi în valea Bistreii: Lemnele de gorun în tăeturile din Ciuta, Obreja, Glimboca şi Ohaba; 4. Lemnele de molid, brad şi pin din teritoriul comunei Var. 5. În fine în valea Sebeşului: Lemnele de brad şi molid în tăetura dela Borlova. Arborii din cestiune au a fi tăieţi în restimp de 10 ani. Condiţiunile speciale de licitaţiune se pot vedea în orele de oficiu la susnumitul oficiu de economie al comunităţii de avere.

Fabrică de zăhar în Timişóra. Firma Nagel şi Urban din Budapesta a primit concesiunea, de a ridica în Timişóra, o fabrică de zăhar de napî. Între acţionari cetim şi pe Ilust. Sa Dl. I. Gal.

Licitaţiune. Realităţile aparţinătoare de concursul lă-sământului răpausatului Carol Tatartzi din „băile herculane” se vor vinde în calea licitaţiunei execuţiionale la 2. Septembrie nou a. c. în faţa locului în băile herculane. Se vor licita:

a) casa numită „Villa Tatártzy” preţuită cu	101.360 fl. — cr.
b) edificiul numit „Otelul Tatártzy” preţuit cu	150.000 fl. — cr.
c) casa numită: „edificiul farmaciei” preţuită cu	66.635 fl. — cr.
d) intravilanul dintre villa şi otelul Tatártzy preţuit cu	47.550 fl. — cr.
e) intravilanul dintre biserica română şi otelul Tatártzy preţuit cu	11.033 fl. 60 cr.
f) grădina din cartea fund. Nr. 46 preţuit cu	1.744 fl. 50 cr.
g) mai multe livezi, agri şi grădini cuprinse în cartea fund. a comunei Pecenisca preţuite toate cu	39.806 fl. 90 cr.
- Preţul de estimare al tuturor realităţilor . 418.130 fl. 25 cr.
Condiţiunile de licitaţiune se pot privi ori şi când la curtorul masei concursuale avocatul Carol Szabó în Caransebeş şi în cancelaria notarială din băile herculane.

Reuniunea învăţătorilor rom. gr. or. dela şcolile confesionale din diecesa Caransebeşului.
Nr. 46. 1889.

Convocare.

P. T. Domnii membrii de comitet şi funcţionarii reuniunei învăţătorilor rom. gr. or. dela şcolile confesionale din diecesa Caransebeşului, sunt poftiţi a lua parte la şedinţa de comitet, ce se va ţinea în preséra adunării generale, adică: Sâmbătă în 12/24 August a. c. la 6 ore séra în localitatea şcolii rom. gr. or. din Făget.

Bocşa montană, în 1/13 August 1889.

Martin Ţapu m. p.,
vicepreşedintele reuniunei.

Ioane Marcu m. p.,
notariu.

Concurs.

În conformitate cu ordinaţiunea Venerab. Consistoriului diecesan din 28 Februarie a. c. Nr. 156 B. se escrie con-

curs pentru întregirea definitivă a postului de preot în parochia de clasa a III-a din comuna *Verciorova* protopresbiteratul Caransebeşului cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Dotăţiunea:

1. Sesiunea parochială de 33 de jugere cu venit anual de 150 fl.
2. Birul preotese dela 220 case, câte 50 de cr. dela fie-care număr 120 fl.
3. Competinţele stolare pentru funcţiunile prescrise şi libere etc., dela botezurii, logodne, cununii şi înmormântării, se plătesc după norma stolară staverită de sinodul eparhial din anul 1880 sub Nr. 130 protoc. şi anume: dela credincioşii de clasa I, cari plătesc dare directă de stat dela 8 fl. în sus; dela cei de clasa a II-a cari plătesc dare directe dela 4 fl. în sus şi dela cei de clasa a III-a cari plătesc dare directă până la 4 fl. Aceste competenţe socotite în calcul de mijloc fac la un an 105 fl.
4. Alte venite accidentale sigure 30 fl.
5. Cuartir natural corespunzătorii.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi aşi trimite recursele lor instruate conform stat. org. a regulamentului pentru parochii şi a regulamentelor esistente, adresate comitetului parochial la P. On. domn protopresbiter al Caransebeşului până la termenul indigitat.

Dela recurenţi se mai cere, ca cu scirea protopresbiterului nostru se se prezenteze în vre-o Duminecă s'au sərbătore în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cele bisericesci.

Verciorova, din şedinţa comitetului parochial ținută în 3 Mai 1889.

[30] 1—3

Comitetul parochial.

În conţelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs.

Conform înaltei ordinaţiunii a Venerabilului Consistoriu diecesan din 10 Iulie a. c. Nr. 498 B. se escrie concurs pentru întregirea *postului de capelan* pe lângă neputinciosul paroch Eremia Popoviciu din *Românesci* cu filia *Goizesci* cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt: jumătate din toate venitele parochiei de clasa a III-a din *Românesci* cu filia *Goizesci* (sesiunea, bir. şi stola usitată.)

Ceice doresc a reflecta la acest post de capelan sunt poftiţi a-şi subşterne recursele lor instruate conform statutului organic şi a regulamentului pentru parochii până la termenul deschis, fiind adresate comitetului parochial prin prea on. oficiu protopresbiteral în Făget.

Concurenţii sunt invitaţi a-să presenta în vre-o Duminecă seu sərbătore în sânta biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântare şi predică după ce sau însinuat mai nainte la protopresbiterul concerninte.

Românesci, din şedinţa comitetului parochial ținută la 26 Mai 1889.

[31] 1—3

Comitetul parochial.

În conţelegere cu mine: *Sebastian Olariu*, m. p. protopresbiter tractual.

